

Fremsat den 24. januar 2019 af Rasmus Nordqvist (ALT), Eva Flyvholm (EL) og Lisbeth Bech Poulsen (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om at gøre det lovpligtigt for virksomheder at udøve nødvendig omhu på menneskerettighedsområdet og om indførelse af effektive retsmidler

Folketinget pålægger regeringen at fremsætte et lovforslag, som gør det lovpligtigt for store danske virksomheder samt små og mellemstore virksomheder i særlig risikable sektorer at udøve nødvendig omhu (due diligence) på menneskerettighedsområdet. Med nødvendig omhu menes, at virksomheder skal identificere, forebygge og afbøde

potentiel og aktuel negativ indvirkning på menneskerettighederne og rapportere om indsatsen og resultatet af den.

Forslaget skal endvidere sikre adgang til effektive retsmidler for ofre for alvorlige menneskerettighedskrænkelser, der involverer virksomheder.

Bemærkninger til forslaget

Beslutningsforslaget har til formål at gøre nødvendig omhu (due diligence) på menneskerettighedsområdet lovpligtigt for store virksomheder i regnskabsklasse C og D samt små og mellemstore virksomheder, som er i særlig risikable sektorer, eller som har handelsrelationer til højrisikoområder som f.eks. konfliktzoner. Loven skal følge anerkendte internationale standarder for nødvendig omhu som defineret i FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv (UNGP) (»Guiding Principles on Business and Human Rights – Implementing the United Nations »Protect, Respect and Remedy« Framework«, The Office of the High Commissioner for Human Rights (UN Human Rights), 2011) og OECD's retningslinjer for multinationale selskaber (»OECD Guidelines for Multinational Enterprises«, OECD, 2011) med tilhørende vejledning (»OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct«, OECD, 2018). Beslutningsforslaget har også til formål at sikre adgang til effektive retsmidler for ofre for alvorlige menneskerettighedskrænkelser, der involverer virksomheder.

Danmark har de sidste 10 år indført nye initiativer og regler, der skal sikre virksomheders respekt for menneskerettigheder, miljø, klima og principper for ansvarlig skat. Det drejer sig bl.a. om to handlingsplaner for virksomheders samfundsansvar, en styrket mæglings- og klageinstitution, en handlingsplan for indarbejdelsen af UNGP og endelig indførelse af lovpligtig rapportering om samfundsansvar for større danske virksomheder i årsregnskabslovens § 99 a.

Trods de mange tiltag i Danmark og på internationalt plan gennem bl.a. UNGP og OECD's retningslinjer for multinationale selskaber bliver der til stadighed afsløret historier om virksomhedsadfærd, der skader vores samfund ved bl.a. at medføre alvorlige krænkelser af menneskerettighederne og skader miljøet. Senest har Danwatch afsløret, hvordan vietnamesiske kæmperejer, der sælges i danske supermarkeder, bliver produceret under kummerlige arbejdsvilkår. Der bliver således rapporteret om 17-timersarbejdsdage og klorindampe, som medfører kroniske fysiske lidelser og en overdreven brug af antibiotika (»Vietnamesiske arbejdere bliver kronisk syge af at pille rejer til danske supermarkeder. I rejerne er der også fundet antibiotikarester, som udgør et globalt problem«, Danwatch.dk, den 13. september 2018). Ud over denne sag har der gennem de sidste år været afsløringer af bl.a. import af ulovligt træ fra Myanmar til Danmark, tvangsarbejde og massebesvimelser i modeindustrien, forurening af floder i Nepal, kummerlige arbejdsforhold på plantager, der leverer vanilje, tomater og avocadoer til danske supermarkeder, kummerlige arbejdsforhold på palmeolieplantager i Indonesien og investeringer i virksomheder med aktiviteter i besatte områder (se Danwatches undersøgelse »Danske virksomheder importerer træ ulovligt fra Myanmar – én er politianmeldt«, Danwatch.dk, den 2. oktober 2017, artiklen: »Billigt tøj koster samfundet dyrt«, unric.org, den 18. maj 2018, artiklen: »Carlsberg erkender forurening i Nepal«, Danwatch.dk, den 25. maj 2018, artiklen: »Danwatch: Din vanilje stammer fra fattige og gældssatte bønder, hvor

børnearbejde flourerer«, Danwatch.dk, den 8. december 2016, og artiklen: »Palm Oil: Global brands profiting from child and forced labour«, amnesty.org, den 30. november 2016).

Ingen af disse skandaler har dog haft juridiske konsekvenser i form af bøder eller anden form for straf til de virksomheder, der har overtrådt UNGP og OECD's retningslinjer – eller i form af compensation til ofrene. Det er med andre ord konsekvensfrit for virksomheder at bidrage til krænkelser af menneskerettigheder og miljø. Derfor opfordrer forslagsstillerne Folketinget til at pålægge regeringen at fremme ansvarlig virksomhedsadfærd ved at indføre lovpligtig nødvendig omhu på menneskerettighedsområdet for en række danske virksomheder og adgang til effektive retsmidler, i tilfælde af at en virksomhed – som følge af at den har tilsidesat sin forpligtelse om nødvendig omhu – har forårsaget eller bidraget til alvorlige menneskerettighedskrænkelser eller er direkte forbundet til sådanne krænkelser gennem sine forretningsrelationer, uanset om krænkelsen har fundet sted uden for Danmarks grænser.

Nuværende regler i årsregnskabsloven er ikke tilstrækkelige, da disse alene vedrører rapportering og heller ikke indeholder en mulighed for, at der kan rejses sager mod virksomheder, der er involveret i alvorlige krænkelser af menneskerettighederne, og som ikke har efterlevet et krav om nødvendig omhu. Desuden gælder reglerne ikke for små og mellemstore virksomheder som er i særlig risikable sektorer, som eksempelvis tekstil-, shipping- og fødevarerindustri, eller som opererer i eller har handelsrelationer til højrisikoområder som f.eks. konfliktzoner. Lovpligtig nødvendig omhu vil være langt mere ambitiøst, da det vil tilføre virksomhederne et juridisk ansvar for at identificere, forebygge og afbøde aktuelle og potentielle negative indvirkninger på menneskerettighederne og rapportere om indsatsen og resultatet af den.

Lovpligtig nødvendig omhu og adgang til effektive retsmidler vil sætte ofre i stand til at holde virksomhederne op på deres ansvar. Andre lande er allerede foran eller godt på vej på dette område. Frankrig har allerede fået lovgivning på området (»The French Duty of Vigilance Law - Frequently Asked Questions«, European Coalition of Corporate Justice (ECCJ), 2017), i Schweiz har en koalition af ngo'er udarbejdet et forslag (»The initiative text with explanations – Factsheet V«, Swiss Coalition for Corporate Justice (SCCJ), 2018), som har opnået stor opbakning i befolkningen, og som har afstedkommet et modforslag i det schweiziske parlament (»– unofficial translation of the counter-proposal by the Swiss Parliament to the citizen initiative »Responsible Business Initiative««, Business & Human Rights in Law, 2018). Dette modforslag drøftes nu i parlamentet. I andre lande, herunder Tyskland, overvejes det også alvorligt at indføre lignende lovgivning. Hvis Danmark og danske virksomheder ikke skal tabe i konkurrencen til andre lande og andre landes virksomheder, er det derfor på høje tid at udvikle dansk lovgivning, der gør nødvendig omhu på menne-

skerettighedsområdet til et lovpligtigt krav, og som stiller virksomheder, der er involveret i alvorlige menneskerettighedskrænkelser, til ansvar. Lovgivning i Danmark vil desuden være med til at inspirere til lignende lovgivning i EU og sikre lige konkurrencevilkår.

En sådan lovgivning vil også være gavnlig for danske virksomheder. Store danske virksomheder, der allerede går i front på menneskerettighedsområdet, vil opleve en mere rimelig konkurrence, da andre virksomheder nu også skal leve op til en lovpligtig bundgrænse på området. Tilsvarende vil små og mellemstore virksomheder i sektorer med særlig risiko være mere interessante som leverandører til store virksomheder, hvis man er sikker på, at de udøver nødvendig omhu. Sidst, men ikke mindst, vil en sådan lovgivning stadig sikre den nødvendige fleksibilitet i forhold til den enkelte virksomhed. Med lovpligtig nødvendig omhu er der tale om en proces, hvor det er op til virksomheden selv at identificere risici m.v. Det er en fordel for danske virksomheder, frem for at de som nu skal til at følge flere og flere landes lovgivning om nødvendig omhu (due diligence) på individuelle områder såsom slaveri, børnearbejde m.v.

Lovpligtig nødvendig omhu og adgang til effektive retsmidler i tilfælde af virksomheders involvering i alvorlige

menneskerettighedskrænkelser bakkes både op af mange ngo'er, f.eks. det europæiske ngo-netværk ECCJ – The European Coalition for Corporate Justice («Human Rights Due Diligence», The European Coalition for Corporate Justice (ECCJ)) og ngo-netværket 92-gruppen her i Danmark («Anbefalinger til regeringens arbejde med virksomheders samfundsansvar», 92-gruppen – Forum for Bæredygtig Udvikling, 2017), den internationale fagbevægelse, dvs. The International and European Trade Union Confederations – ITUC and ETUC («ITUC and ETUC Back French Corporate Responsibility Law», International Trade Union Confederation, den 10. marts 2017), og også i stigende grad virksomheder. I Schweiz støtter f.eks. erhvervsorganisationen Groupement des Entreprises Multinationales (GEM), der repræsenterer 90 af de største multinationale virksomheder, op om det lovforslag om lovpligtig nødvendig omhu og adgang til effektive retsmidler, som for øjeblikket drøftes i det schweiziske parlament («Ja zur Regelung der Unternehmensverantwortung mit Gegenvorschlag», Komitee »Ja zur Unternehmensverantwortung mit Gegenvorschlag«, 2018).

*Skriftlig fremsættelse***Rasmus Nordqvist (ALT):**

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om at gøre det lovpligtigt for virksomheder at udøve nødvendig omhu på

menneskerettighedsområdet og om indførelse af effektive retsmidler.

(Beslutningsforslag nr. B 82)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.